

Nr. 96
17 noiembrie 2022

Domnului Igor Grosu,

Președintele Parlamentului Republicii Moldova

Comisia Economie Buget și Finanțe

Stimate Domnule Președinte a Parlamentului RM,

Membrii Asociației Investitorilor Străini (FIA Moldova) Vă salută și exprimă înaltele sale considerațiuni.

În contextul elaborării și aprobării Strategiei Naționale de Dezvoltare "Moldova Europeană 2030", FIA Moldova a organizat la 8 noiembrie curent **Conferința Internațională "Investitorii Străini pentru Dezvoltarea Durabilă a Moldova"**, în cadrul căreia, companiile membre au abordat strategiile și rezultatele dezvoltării durabile în Republica Moldova. Investitorii străini și-au prezentat propunerile pentru Strategia Națională de Dezvoltare "Moldova Europeană 2030" și au menționat necesitatea intensificării parteneriatului între mediul de afaceri, Guvern și întreaga societate, interesată de dezvoltarea durabilă a Republicii Moldova.

Investitorii străini – membrii Asociației - își construiesc inițial afacerile în Moldova pe baza strategiilor proprii de dezvoltare durabilă. Datorită desfășurării responsabile a afacerilor, cât și datorită inovațiilor, aceștia au devenit lideri de piață și au creat comunități reale în jurul lor care stimulează dezvoltarea durabilă a localităților, regiunilor și a Republicii Moldova în întregime.

Astfel, venim în atenția Dumneavoastră cu un rezumat al propunerilor enunțate de către vorbitori, pentru a fi luate în considerare la implementarea ulterioară a Strategiei.

Acces la finanțare pentru toate categoriile de cetățeni, fără limitări în funcție de vârstă, sex sau statut de diasporă

Moldova trebuie să sprijine orice inițiativă de afaceri sustenabilă, care ar putea ajuta oamenii să-și construiască viața acasă.

Politică clară cu privire la dezvoltarea profesională pe tot parcursul vieții

Viața se schimbă rapid, iar oamenii vor fi forțați să-și reconsidere sau să-și adapteze cunoștințele la condițiile în schimbare și dificile.

Aprobarea unei politici de stat privind integrarea corectă a pensionarilor în viața activă

Oferind posibilitatea de a fi integrați în viața socială și de afaceri pentru acești oameni, vom contribui la propria lor bunăstare financiară, precum și la condiția socială generală.

Aprobarea criteriilor de selecție a prestatorilor de servicii medicale în baza de performanță

Elaborarea și aprobarea criteriilor de contractare a prestatorilor de servicii medicale în cadrul sistemului asigurării obligatorii de asistență medicală (SAOAM), care are drept scop asigurarea unui acces echitabil al pacienților la servicii de calitate, obiectiv pentru care a pledat comunitatea de afaceri pe parcursul ultimilor 6 ani. Aprobarea criteriilor vor permite stabilirea regulilor clare de eligibilitate și selecție a

prestatorilor, termenilor de organizare a procesului de contractare, indicatorilor de apreciere a performanței și calității serviciilor prestate.

Considerăm important să fie distinse clar criteriile de eligibilitate - condițiile minime necesare pentru accesarea unui prestator de servicii în SAOAM și criteriile de selecție - indicatorii predeterminați, colectați la nivel național, după o metodologie standard pentru analiza comparativă a calității, eficienței și performanței prestatorilor eligibili.

Digitalizarea sistemului de sănătate

Transformarea asistenței medicale prin digitalizare aduce beneficii sistemelor de sănătate, economiei și cetățenilor.

Membrii FIA solicită reglementarea Dosarului electronic al pacientului (EHR), ca unul dintre principalii factori pentru avansarea procesului de digitalizare în sectorul sănătății. EHR este fișierul medical, care conține date de la nașterea persoanei cu toate înregistrările care urmează: vaccinare, profilaxie, dispensarizare, diagnostice, vizite și adrese, intervenții / proceduri importante efectuate, rețete, concedii medicale etc. Datele din EHR sunt încărcate automat din sisteme de informații medicale (publice sau private), pe baze interoperabile. Fără acest element digital - EHR, datele colectate manual au o utilizare limitată, nu sunt accesibile pentru alte instituții / personal medical, limitând accesul necesar la informații despre pacient, inclusiv în situații critice. EHR bazat pe utilizarea tehnologiilor informației și comunicațiilor poate susține avansarea telemedicinii și reprojecția modul în care sunt colectate datele statistice, precum și pentru a spori transparența și utilizarea eficientă a resurselor în sistemul sănătății. Nivelul de dezvoltare a comunicațiilor electronice și accesul la rețea internet în Republica Moldova creează precondiții necesare pentru un progres rapid în acest domeniu.

De asemenea, este necesară asigurarea interoperabilității tuturor sistemelor informaționale de raportare și evidență a serviciilor medicale.

Politici și management în domeniul dezvoltării industriei HoReCa, prin:

- ✓ Dezvoltarea învățământului dual prin ajustarea procesului la necesitățile industriei, oferirea facilităților pentru integrarea tinerilor în muncă
- ✓ Ajustarea curriculei, organizarea cursurilor de formare profesională pentru profesori, în conformitate cu ultimele tendințe în industrie. Curricula pentru școlile profesionale care pregătesc bucătari este una învechită și nu ține cont de tendințele actuale. Pentru a participa la anumite cursuri profesionale suplimentare, aceștia trebuie să își acopere individual costurile.
- ✓ Dotarea tehnico-materială pentru a corespunde tendințelor actuale în domeniu: materie primă pentru laboratoare, materiale, echipament, etc

Acordarea facilităților fiscale pentru HoReCa cu scopul de a depăși criza energetică actuală și pentru a stimula turismul. Menținerea permanentă a cotei reduse de TVA, nu doar pentru perioada stării de urgență.

HoReCa este un lanț important în dezvoltarea turismului și atractivitatea pentru țară, prin urmare, ar trebui ca acest sector să fie dezvoltat și să fie atractiv pentru investiții. De aici și vine propunerea de a menține cota TVA joasă, nu doar pentru perioada stării de urgență. Credem că starea de urgență oferă oportunitatea pentru un studiu de fezabilitate cum a influențat cota scăzută la TVA la dezvoltarea sectorului.

Asigurarea economiei circulare în telecomunicații, prin:

- ✓ Modificarea cadrului normativ în telecomunicații, precum și a licențelor pentru utilizarea frecvențelor pe domeniul de utilizare a echipamentelor restaurate (*refurbished*);
- ✓ Revizuirea taxelor pentru frecvențe pentru disponibilitatea de re-investire în programe de digitalizare;
- ✓ Stimularea utilizării energiei verzi în procesul de producere;
- ✓ Cadrul regulatoriu și fiscal al Uniunii Europene – accent deosebit pentru dezvoltare sustenabilă și economie circulară.
- ✓ Reciclarea și recondiționarea dispozitivelor mobile, a echipamentelor terminale fixe, cât și a echipamentelor de rețea.
- ✓ Inițiative de atragere a investițiilor pentru dezvoltarea fabricilor de sortare, reciclare și recondiționare a deșeurilor de echipamente electrice și electronice pe teritoriul RM.

Implementarea economiei incluzive, prin:

- ✓ Abordarea bine structurată prin cooperare între sectorul public și privat;
- ✓ Programe de sprijin în carieră, inițiative legislative pentru măsuri de stimulare a afacerilor inițiate și conduse de femei;
- ✓ Un program de „influență pozitivă” pentru a prezenta exemple care să inspire, înțelegerea profundă a provocărilor și căutarea de soluții, dezvoltarea unor mecanisme formale și transparente;
- ✓ Promovarea antreprenorialului social și a afacerilor comunitare.

Implementarea economiei digitale bazată pe învățarea continuă, prin:

- ✓ Programe de stimulare a educației continue;
- ✓ Învățare și reînvățare prin reducerea decalajului digital;
- ✓ Modificarea legislației privind tele-educația și tele-medicina;
- ✓ Stimularea economiei fără numerar prin reduceri la cota TVA pentru întreprinderile din afara orașelor mari care acceptă plăți fără numerar și implementează comerțul electronic.

Atingerea unui spor pozitiv al forței de muncă disponibile, prin:

- ✓ Reducerea emigrației moldovenilor peste hotare;
- ✓ Stimularea revenirii moldovenilor în țară;
- ✓ Acoperirea deficitului de forță de muncă prin acceptarea cetățenilor străini, în baza modificării legislației, în domenii clar definite pe perioade determinate.

Promovarea politicilor de stat orientate spre creșterea ratei totale de fertilitate până la coeficientul de 2.1 (2021 - 1.73).

Stimularea dezvoltării energiei verde, prin:

- ✓ Implementarea unei politici tarifare stimulatorii.
- ✓ Susținerea și oferirea subvențiilor pentru implementarea proiectelor de dezvoltarea energiei verzi.

Stimularea utilizării eficiente a terenurilor agricole, prin:

- ✓ Adoptarea noului Cod funciar, care ar reglementa utilizarea rațională și eficientă a resurselor funciare, precum și condițiile postprivatizare, inclusiv pașaportizarea masivelor agricole (câmpurilor), cu monitorizarea obligatorie a asolamentului și instituirii cerințelor minime fata de prelucrarea terenurilor în funcție de cultura din asolament.
- ✓ Stimularea programelor de irigare. Legea apelor 272/2011, prevede irigarea ca o prioritate majoră pentru deținătorii de bazine hidrografice (cu excepția satisfacerii necesităților populației cu apă potabilă și a necesităților casnice). Acest fapt este imposibil, datorită lipsei unui proprietar unic al bazinelor acvatice și gestiunii centralizate a acestor bazine. De asemenea, persistă contradicții între fermierii ce solicită să irige culturile agricole și piscicultorii, dat fiind faptul că rezervele de apă sunt insuficiente din cauza exploatării necorespunzătoare a bazinelor acvatice, și în prim plan, a iazurilor și lacurilor de acumulare, dat fiind înnămolirea acestora.

De asemenea, recomandăm elaborarea și aprobarea unei Strategii de dezvoltare a gospodăririi apelor și a hidroameliorației în Republica Moldova pentru anii 2021-2030, cu evaluarea potențialului hidrologic, rezervelor apelor subterane și terestre, identificarea măsurilor de dezvoltare și utilizare rațională a obiectelor acvatice de acumulare a apelor, concentrarea mijloacelor financiare de la Fondului Național de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural și alte structuri, pentru restabilirea și punerea în activitate a sistemelor mari de irigare de pe râurile Prut și Nistru.

Promovarea culturilor agricole strategice de înaltă performanță

- ✓ Subvenționarea producătorilor agricoli, prin revizuirea mecanismului fondului de subvenții agricole, în sensul sprijinirii culturilor inovatoare, utilizării tehnologiilor avansate și a soluțiilor digitale. O atenție aparte necesită industriei care ar putea dispărea - ne referim la industria producătoare de zahăr, iar Moldova și-ar putea schimba statutul, de la țară exportatoare, la una importatoare. Aceste măsuri vor duce, cu siguranță, la sporirea securității alimentare a țării, fiind unul dintre subiectele prioritare.

În speranța că propunerile înaintate de comunitatea de afaceri FIA Moldova vor fi luate în considerare la implementarea Strategiei Naționale de Dezvoltare "Moldova Europeană 2030", Vă mulțumim anticipat.

***Cu respect,
Director Executiv FIA
Ana Groza***

Notă: Asociația Investitorilor Străini reunește 23 companii – cei mai mari investitori din Republica Moldova, investițiile cărora provin din 14 țări, cu peste 20.000 de angajați. Volumul total al investițiilor companiilor-membre FIA depășește 2 miliarde 200 milioane euro, ceea ce constituie aproximativ 18% din PIB.